

«Інтернет-фішинг (пошук) чи засіб для читання?»

Інтернет і книга, електронне довідкове бюро, пошукові системи, Інтернет-сервіси, вебліографія

Інтернет-інструктаж (7 кл.)

Знати: Інтернет-сервіси, пошукові системи Інтернету, вебліографію.

Уміти: знайти необхідні Інтернет-ресурси, використовувати корисні Інтернет-сервіси

Любі друзі, останнім часом друкується багато різноманітної літератури: навчальної, довідкової, наукової, науково-популярної, методичної. Ознайомитися з усіма цими документами практично неможливо, враховуючи що кожного дня потік інформації збільшується. Мабуть, не буває дня, коли б вам не доводилося здійснювати пошук інформації з якоїсь теми і тут постає проблема: як же зорієнтуватися в інформаційному просторі, як знайти відповідь на потрібне питання у книзі? Як, не витрачаючи багато дорогоцінного часу, швидко знайти необхідне? На допомогу в роботі з книгою, як не дивно прийде Інтернет.

Доволі легко і швидко здійснювати тематичний пошук завдяки електронним каталогам бібліотек, доступ до яких можна отримати через бібліотечний комп'ютер чи дистанційно – вдома через мережу Інтернет, наприклад можна скористатися електронним [каталогом фонду](#) Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна. Електронний каталог надає багато «входів» до фонду бібліотеки. Завдяки такому сервісу читач зможе без проблем знайти потрібну інформацію в бібліотеці.

Яка найвища будівля у світі? Чого найбільше бояться комарі? Як швидко запам'ятовувати іноземні слова? Ще двадцять років тому нам довелося б витратити не одну годину на пошук відповідей на ці запитання. Та з появою інтернет-пошуковиків їх можна знайти за лічені секунди. Інтернет зробив справжню революцію в пошуку інформації. У світі зареєстровано понад мільярд сайтів з найрізноманітнішою інформацією.

Друзі, фантастичне зростання кількості інформації — це водночас погана й хороша новина. Погана — адже, неякісної інформації більше, й це ускладнює пошук якісної. Хороша — бо по-перше: існують пошуковики, які за двадцять років навчилися ефективно фільтрувати необхідну інформацію. А по-друге:

Пошук інформації — завдання, яке найчастіше доводиться виконувати користувачу глобальної мережі. Але знайти у великій кількості сайтів і веб-сторінок потрібне джерело — дуже непросто.

... Багато років тому великий сліпий Хорхе Луїс Борхес в одній зі своїх розповідей описав кошмар: безмежну бібліотеку, що зберігає в собі всі книги, що коли-небудь були і будуть написані на всіх мовах світу. Усі можливі сполучення літер всіх абеток. Серед нескінченної безлічі томів можна знайти усе, що завгодно. Історію вашого життя, точну хроніку кінця Світу і навіть справжнє ім'я Бога. Але знайти не можна нічого: каталог бібліотеки існує, але його загублено у цій книжковій масі...

Борхес і не підозрював, що його розповідь настільки точно вгадає долю тоді ще відсутньої глобальної мережі. Відсутність обмежень, доступність і простота розташування інформації допомогли їй стати явищем планетарного масштабу. Але перетворили її на хаос.

Проте, сьогодні важко уявити життя без комп'ютера та мережі Інтернет. Ми з вами вже переконалися: хто не володіє комп'ютером, не вміє «ходити» по Інтернету, той зупинився у своєму розвитку у вчорашньому дні і не має перспективи повної самореалізації в майбутньому. Навчитися правильно працювати в мережі Інтернет з інформацією — це головне завдання кожного користувача.

Звичайно, головною навичкою для будь якого користувача Всесвітньою мережею — є вміння користуватися пошуковими системами. Та постає питання, звідки взялися пошукові системи й навіщо їх придумали?

У 1990 році двох молодих канадських програмістів Алана Емтажа і Біла Хеела попросили розробити програму для внутрішнього користування, щоби студенти монреальського Університету Макгілла могли шукати інформацію в інтернеті (тоді ще малопопулярному). Програма приблизно раз на місяць сканувала й записувала назви файлів, які знаходила. Так з'явився «[Archie](#)» — прототип сучасних пошуковиків. Сайт існує й досі, але радше як музейний експонат.

1993 року з'явився «**World Wide Web Wanderer**» — сайт, який уперше використав програму-робота, що автоматично сканувала сторінки одна за одною і зберігала в своєму індексі під назвою Wandex. Розробили пошуковик у кембриджському Массачусетському технологічному інституті з простою метою — виміряти обсяг інтернету.

Наступного, 1994 року запустився потужний «*Webcrawler*» (пошуковий бот), який уже сканував інформацію з усієї (!) сторінки. Свого часу він був настільки ефективним і популярним, що в години пік сайт зависав від кількості користувачів.

Того ж року з'явився дотепер популярний американський сервіс «[Yahoo](#)».

Проблема більшості ранніх версій пошуковиків полягала в низькій якості збору й аналізу інформації: власники сайтів не завжди знали, як потрапити в пошукову видачу. Щоб знайти необхідний файл чи сторінку, треба було знати точну послідовність ключових слів. Рейтинг сайту базувався на частоті вживання ключового слова на сторінці.

Як виглядали нинішні пошукові сайти в перші роки свого існування, можна побачити на унікальному сайті «[Internet Archive](#)». Він зберігає більшість інформації про інтернет із 1995 року. Введіть адресу сайту, наприклад yahoo.com, і побачите, як він виглядав 1999 року.

1996 року виник «*BackRub*» — батько google-пошуковика. Він використовував «*PageRank*» — рейтинг сайтів, що базується на тому, скільки і яких за якістю інших сайтів містять посилань на нього. Що більше згадок — то вищий рейтинг. Однак продукт виявився комерційно непривабливим для інвесторів.

Авторами сайту були двоє американських студентів Стенфордського університету Ларрі Пейдж та Сергій Брін. 1998 року в каліфорнійському гаражі вони зареєстрували компанію «**Google**» і отримали інвестиції на розвиток проекту. По суті, це був їхній спільний науковий проект. Саме слово «**Google**» походить від слова «**googol**» - це число у десятковій системі, що означає одиницю зі ста нулями. Цікавий факт, розробники пошуковика хотіли використати назву «**Googol**», проте під час реєстрації, виявилось, що такий домен вже існує, тому розробникам пошукової системи довелося перекрутити назву на «**Google**».

Про «**Google**» знає, мабуть, кожен, хто заходив в інтернет. Нині це інструмент № 1 для загального пошуку інформації й найбільш відвідуваний сайт в Україні та світі. Згідно з даними міжнародної ІТ-компанії Internet Live Stats, яка збирає й показує в реальному часі дані про користування інтернетом, цієї миті «**Google**» показує 55 тисяч результатів.

Натомість деякі інструменти, що звужують результати пошуку, не лежать на поверхні і знає про них менше користувачів, а вміють ними користуватися — й поготів.

Як працює Google?

«Google», як і всі пошуковики, має багатьох роботів-павуків. Їх так назвали через стиль роботи, що нагадує плетіння павутини: від вузлика до вузлика. Ці павуки таємно відвідують сайт і з кожної сторінки зберігають інформацію про її назву, адресу, заголовок, текст, активність користувачів і ще близько двохсот інших параметрів. Якщо роботи бачать посилання на іншу сторінку — неодмінно переходять і починають збір інформації з початку. Фактично «Google» шукає не за сторінками інтернету, як може здатися на перший погляд, а за своїм внутрішнім індексом (*як у книзі*), який у результаті діяльності роботів нескінченно поповнюється новими інтернет-сторінками. У цьому індексі міститься інформація про слова з прив'язкою до інтернет-сторінок. Цей процес називається **індексуванням**.

Після натискання кнопки «Пошук» тисячі комп'ютерів за менш ніж секунду видають результати. Уявіть собі у 1998 року на один пошук витрачалося до 10 секунд.

На результати пошуку впливає не лише збіг ключових слів, а й рейтинг сайту. Цей рейтинг визначається популярністю, згадуваністю, тривалістю перебування, глибиною сайту тощо. Логіка така: якщо сайт цікавий багатьом користувачам — має сподобатися й вам. Особливу вагу має заголовок на сторінці. Що точніше він збігається із запитом, то більше шансів побачити його першим у результатах.

Практично всі топ-пошуковики, незалежно від регіону чи мови, з'явилися в другій половині 1990-х років. Нині вони пропонують величезний набір потужних сервісів із унікальними алгоритмами: пошук людей, супутникові знімки, пошук новин, зображень, музики, електронні скриньки тощо.

У світі «Google» є беззаперечним лідером серед пошуковиків, та деякі країни мають інших улюбленців. І мільйони користувачів звертаються до альтернативних пошуковиків.

Запущений майже одразу після «Google», у 2000 році, китайський сервіс «[Baidu](#)» входить до топ-п'ятірки пошуковиків у світі за відвідуваністю й має схожий алгоритм ранжування. А в Південній Кореї пошуковиком № 1 є «[Naver](#)», розроблений 1999 року. Тим часом у Японії незначну перевагу над «Google» має

«**Yahoo**». Однак пікантність [японського Yahoo](#) в тому, що він використовує алгоритм «**Google**».

Для знавців німецької мови корисним буде сайт «[Fireball](#)», заснований далекого 1996 року; сервіс постійно вдосконалюється, забезпечуючи якісні результати.

На американському ринку помітними гравцями є «[Bing](#)» та «[Yahoo](#)». Поки що «**Bing**» та «**Yahoo**», які в останні роки відкрито співпрацюють, помітно відстають від світового лідера за популярністю, та в англomовному сегменті інтернету це якісні замітники.

Ще можна згадати сервіс «[Ask](#)», котрий фокусується на пошуку відповідей на питання, які часто ставлять користувачі, посилаючись на сайти Yahoo Answers, та інші подібні сервіси типу питання-відповідь. Вадюю є те, що сайт головним чином шукає відповіді на англomовні питання, а не українською чи російською.

Із цікавих пошуковиків варто виокремити «[Dogpile](#)». Перевага сайту в тому, що він шукає одночасно в «**Google**» та «**Yahoo**» і самостійно вирішує, які результати показати.

Незвично корисним може бути сайт «[Boardreader](#)». Він не шукає по звичайних сайтах, а винятково по форумах. У параметрах можна обрати українську мову, задати ключові слова, обмежити по часу — і прочитати, що пишуть звичайні користувачі на задану тему.

Фантастичним для пошуку точної інформації є сайт «[Wolframalpha](#)», який не є браузером, проте він із легкістю назве відомих людей, які народилися, наприклад, 10 січня 2000 року; порахує, якою буде сума 155 кілометрів і 243 миль, визначить погоду в Києві за будь-який день і багато чого іншого.

Якщо треба знайти фотографію, відео чи музику, яку можна вільно використовувати без порушення авторських прав — скористайтеся пошуковиком «[Creative Commons](#)». Це неприбуткова організація, яка колекціонує та поширює ідею збільшення кількості творчих матеріалів, доступних для вільного використання.

Друзі, всі ми знаємо, що Інтернет – це глобальна мережа, тобто одна й та сама інформація може бути доступною в будь-якому куточку світу. Проте існують і локальні мережі, якими можливо користуватися тільки на території певної країни, наприклад у Північній Кореї мережа Інтернет має назву «**Кванмйон**», що

в перекладі означає «скравий». Однак доступ до нього мають лише мешканці Північної Кореї. Користуватися ним іноземцям і туристам заборонено, тобто у світі знайдеться не багато туристів, які би бачили північно-корейський інтернет на власні очі. Створений за ініціативою уряду як місцевий сурогат мережі Інтернет. Містить, окрім матеріалів комуністично-пропагандистського змісту, також нейтральні в ідеологічному відношенні матеріали (технічні, природничо-наукові тексти, сайти спілкування, вищих навчальних закладів тощо). Діє електронна пошта, яка розсилає і приймає листи тільки по території країни. Дозволені сайти приватних користувачів.

На щастя, наша з вами країна має глобальний доступ до мережі. Окрім того в нашій країні є свої пошукові системи і інтернет-сервіси, якими можна з легкістю користуватися.

Пошукова система [«Шукалка»](#), запущена 2011 року, має свій індекс, однак паралельно використовує пошукові технології «Яндекса», «Bing» та інших пошукових систем.

Найпопулярнішим нині інтернет-порталом, України є [«Ukr.net»](#). Цей сервіс використовує пошукову технологію «Google». Він є зручним, адже на стартовій сторінці багато інформації різної тематики, також кожен користувач може зареєструватися і отримати надійну пошту у цьому сервісі.

Пошукова система [«МЕТА»](#) дозволяє шукати по всьому українському Інтернету, а також по Реєстру українських сайтів. Повнотекстовий пошук іде з врахуванням російської і української морфології. Це значить, що незалежно від граматичної форми ключових слів, ви отримаєте документи, які утримують слова, що ви шукаєте, у всіх формах.

Пошуковий портал [«UAport»](#) має могутні пошукові можливості в текстах документів в мережі Інтернет, архівах української преси, українських новинах, товарах та послугах. Пошук виконується не тільки українською мовою, але й російською, англійською, французькою та ін. Основна концепція «UAport», відображена у слогані "Об'єднуючи краще, знайти головне", заключається в інтеграції інформаційних ресурсів і мережевих сервісів для максимального задоволення широкого спектру запитів користувачів Інтернет. Найважливішою стратегічною задачею «UAport» є створення одного з самих затребуваних в Україні мережевих ресурсів.

Джерела:

Бабак А. Шукай і знаходь: як пробігти марафон разом із Google? [Електронний ресурс] : МедіаДрайвер. — Режим доступу: <http://mediadriver.online/shukaj-i-znahod-yak-probigti-marafon-razom-iz-google/shukaj-i-znahod-yak-probigti-marafon-razom-iz-google/>, вільний – Загол. з екрана.

Історія Google [Електронний ресурс] : [web-сайт] // wikipedia.org /. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_Google, вільний – Загол. з екрана.

Кванмйон (мережа) [Електронний ресурс] : [web-сайт] // wikipedia.org /. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Кванмйон_\(мережа\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Кванмйон_(мережа)) , вільний – Загол. з екрана.

Пошук в Інтернеті [Електронний ресурс] : інтернет мозаїка // Книжчин дім. — Режим доступу: http://book-house.org/html/iiene_a_eioadio.htm, вільний – Загол. з екрана.

Пошук інформації в мережі [Електронний ресурс]: розробка уроку // Київські учнівські олімпіади з інформаційних технологій і вивчення інформатики . — Режим доступу: <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/kievoit/2013/31/31.html>, вільний – Загол. з екрана.

Пошук інформації в мережі інтернет [Електронний ресурс] : стаємо професіоналами пошуку інформації в інтернеті // MYlink. — Режим доступу: <http://mylink.org.ua/poshuk-informatsiyi-v-merezhi-internet/>, вільний – Загол. з екрана.

Пошуковий робот [Електронний ресурс] : SEO-словник // iGroup. — Режим доступу: <http://igroup.com.ua/seo-articles/poshukovyj-robot/> , вільний – Загол. з екрана.